

יבמות יב

משה שווערד

1. רש"ש על יבמות דף יא/ב

שם מי אלים ק"ו למידחי צרה. ק"ל דהא היא עצמה אינה אסורה ליבם אלא בלאו דדיו לבא מן הדין להיות כנדון וח"ל צרותיהן מותרות להתייבם ויש לחלק:

2. קובץ הערות - סימן ד

(י) בהא דמחזיר גרושתו אסורה ליבם מק"ו, במותר לה נאסרה וכו' [י"א ע"ב], והקשו בזה דמאי אולמא דהך איסורא מכל חייבי לאוין, דמותרות ליבם מדאורייתא [כ' ע"ב], דאתי עשה ודחי ל"ת, י"ל דבחיבי לאוין אין האיסור על היבום אלא על הביאה, משו"ה שייך לומר עדל"ת, אבל איסורא דק"ו הוא על היבום מצד עצמו, וא"כ ליכא מצות יבום כלל. אלא דלפי"ז יש לעיין אמאי לא נימא בזה דכל שאינה עולה ליבום אינה עולה לחליצה, וצ"ל כיון דאין איסורה על היבם אלא בתולדה מכח איסורו של בעל, כמ"ש רש"י פ"ק דסוטה [ה' ע"ב ד"ה ויצאה] דיבם מכח בעל הוא בא, לא חמיר יבם מבעל, ואילו איתיה לבעל מי לא בעי גיטא, השתא נמי תיבעי חליצה:

ואפילו לפי מ"ש הרמב"ן [י"א ע"א] בסוגיא דצרת סוטה, דרב פליג וס"ל דמקרא דלאחר ולא ליבם אימעטא גם מחליצה אף דמבעל בעי גיטא, צ"ל דמקרא ילפינן דסוטה אסורה ליבם מצד עצמו ולא מכח הבעל, וכיון דהאיסור הוא על היבום משו"ה פטורה גם מחליצה, אבל לטעמא דק"ו דהאיסור על היבם אינו אלא מכח הבעל, גם רב מודה דא"א לפוטרה מחליצה מה"ט, כיון דבעי גיטא מבעל:

3. סוכת דוד

מהני) י"ל דבחיבי"ל אין האיסור על היבום אלא על הביאה משו"ה שייך לומר עדול"ת אבל איסורא דק"ו"ח הוא על היבום עצמו וא"כ ליכא מצות יבום ע"כ ולפי"ז מיושב ג"כ קושית הרש"ש דכיון דליכא למימר הכא דעשה דיבום לדחי ל"ת דמח"ג דהא ליכא מצות יבום כלל לכן מיבעי לי' אם פוטרת נמי הצרה כמו שהיא פטורה, משא"כ בשאר חי"ל דליכא"ש שם דין פטור יבום, ואדרבה דאמרינן שם עדול"ת מה"ת ואפילו בחייבי עשה דליכא דחי' מ"מ ליכא שם דין פטור יבום אלא דיש רק מעכב ומונע היבום ולכן אינו פוטרת הצרה, (ולפי דעת הב"י והט"ו דס"ל דשייך עדול"ת כאן בקו"ח נכתוב אי"ה לקמן).

סא) בגמ' מי אלים קו"ח למידחי צרה או לא, ועיין רש"ש שהקשה הא היא עצמה אינה אסורה ליבם אלא בלאו דדיו לבא מן הדין להיות כנדון וחיי"ל צרותיהן מותרות להתייבם ויש לחלק עכ"ל, ועיין קוה"ע ד"י שהוקשה לו דמאי אולמא דהך איסורא מכל חי"ל דמותרות לייבם מדאורייתא דאתי עשה ודחי ל"ת (והנה באמת נחלקו בזה באבע"ז קע"ד, אם בקו"ח מהני עדול"ת, דדעת הב"י והט"ו דמהני עדול"ת בקו"ח, והב"ש והה"מ ס"ל דלא

4. שערים מצויינים בהלכה

מיאנה בבעל מותרת לאביו, מיאנה ביבם אסורה לאביו כו'. פרש"י דכיון דאהנו נישואין ראשונים לזקקה ליבם נראית כאשתו גמורה, ונראית ככלתו של זה. ומדנקט הגמ' לאביו משמע דלשאר קרוביו מותרת. וכ"כ

הרמב"ם (גירושין פי"א הי"ז). ובמגיד משנה הביא שיטת הרמב"ן והרשב"א דה"ה דאסורה לשאר קרוביו, אבל גבי אחים, אע"פ שהיא אשת המת, הרי היא מותרת לכולם משום מצות יבום. ובשו"ע (אהע"ז סי' קנה סי"א) מובא שיטת הרמב"ם בסתם, ואח"כ כתב, יש אומרים דגם לשאר קרוביו אסורה. וכבר הבאנו בקונטרס תורת ההוראה (ריש אות יא) דבכל מקום שמוכא בשו"ע דעה הראשונה בסתם, ודעה שניה בלשון יש אומרים, דעתו לפסוק כדעה הראשונה. וכתב עוד שם במגיד משנה בזה"ל, ודע דאפי' לשיטת הרמב"ם, אם לא נשאר שם יבם אחר מיתה אינה יכולה למאן, שאין לה במי שתמאן, והרי היא אסורה בקרוביו, ע"ש.

5. חידושי הריטב"א מסכת יבמות דף יב עמוד א

ה"נ משעת נפילה נראית כצרת בתו. וא"ת כיון דאפילו צרת בתו ממאנת אינה אסורה אלא משום גזירה כי אסרי' צרת ממאנת דעלמא שאינה צרת ערוה הויא לה גזירה לגזירה, י"ל דהא כולה חדא גזירה הויא וחדא חשיבא ליה אליבא דשמואל, ומיהו רבא פסק לקמן דצרת ממאנת דעלמא שריא דהוי גזירה לגזירה ולא אסירא אלא צרת בתו ממאנת דהויא חדא גזירה, ואפילו לשמואל בייבום הוא דאסירא משום גזירה אבל חליצה בעיא ואפילו מדאורייתא, וזה ברור.

6. שערים מצויינים בהלכה

מי שעליה זיקת יבם אחד כו'. עי' בשו"ע (אהע"ז סי' קנז ס"א) דהלשון זיקה היינו קשר, כמש"כ (ירמיה מ-א) "והוא אסור באזיקים". וכן מצינו (תהלים קמט-ח) "לאסור מלכיהם בזיקים", וכן (איוב לו-ח) "אסורים בזיקים", והיינו שהיא מקושרת אל היבם, דהרי קי"ל לקמן (כט:): "יבמה יבא עליה" אפי' בע"כ.

7. סוכת דוד

טז) בגמ' הלכתא צרת אילוגית מותרת ואפילו הכיר בה ואפילו צרת בתו אילוגית, הנה יש בזה שני חידושים א) דאילוגית עצמה פטורה ואינה פוטרת הצרה וסד"א דהא דאינה פוטרת הצרה הוא משום שהיא עצמה אינה פטורה מדין ערוה אלא דדבר אחר גרם לה משום אילוגית ולזה מוסיף דין ב) דאפילו צרת בתו אילוגית ג"כ אינה פוטרת הצרה אע"פ שהיא ערוה נמי משום בתו, ומ"מ אינה פוטרת

הצרה משום שאינה נופלת כלל ואינה מן הבית דגברא לא חזי שאינה זבמה וכמו שנבאר לקמן.

8. חדושי הרשב"א על מסכת יבמות דף יב/א

גזרה משום צרת בתו ממאנת. ואע"ג דהיא גופא גזרה, לאו גזרה לגזרה היא דקסבר שמואל דכולה חדא גזרה היא דאי לא הא לא קיימא הא, ומיהו רבין דפסק בצרת ממאנת דשריא, סבר דגזרה לגזרה היא:

9. תוספות מסכת יבמות דף יב עמוד ב

שלש נשים משמשות במוך – [1] פי' הקונטרס מותר לשמש במוך אבל שאר נשים אסור משום השחתת זרע אף על גב דלא מיפקדה אפריה ורביה וכן משמע בנדה (דף יג. ושם) דתנן בפ' כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת באנשים תקצץ ומפרש בגמרא משום דנשים לאו בנות הרגשה נינהו משמע דאי הוו בנות הרגשה הוי אסור ומיהו מצינו לפרש דלאו בנות אסור הרגשה נינהו [2] ור"ת אומר דלפני תשמיש ודאי אסור ליתן שם מוך דאין דרך תשמיש בכך והרי הוא כמטיל זרע על העצים ועל האבנים כשמטיל על המוך אבל אם נותנת מוך אחר תשמיש אין נראה לאסור דהאי גברא כי אורחיה משמש מידי דהוה אקטנה ואילונית דלא איתסרו בתשמיש משום דלאו בנות בנים נינהו והאשה שנותנת אח"כ מוך לא הוזהרה אהשחתת זרע כיון דלא מיפקדה אפריה ורביה ומשמשות במוך דקתני הכא היינו צריכות לשמש במוך.

10. ריטב"א על יבמות דף יב/ב

שלש נשים משמשות במוך, פרש"י ז"ל מותרות לשמש במוך כדי שלא יתעברו, פי' לפירושו דשאר נשים אסורות לשמש אע"ג דלא מפקדי אפריה ורביה מ"מ אסורות הן להשחית הראוי להוליד, אע"ג דכל כי אורחיה אין בו משום השחתת זרע דהא ביאת קטנה ואילונית מותרת, תשמיש במוך לאו אורח ארעא הוא וכל דהו"ל מוך בשעת תשמיש אפילו לדידיה איכא איסורא, דהוה ליה כמשמש על האבנים או על העצים, וכי ליתא מוך בשעת תשמיש איכא איסורא בדידה, ומיהו אין פי' רבינו ז"ל מחוור דאי ג' נשים מותרות לשמש במוך קאמר א"כ כי אמרינן קודם הזמן הזה משמשת כדרכה והולכת היינו שאינה מותרת לשמש במוך ואמאי כיון שאינה מתעברת כל עיקר אין המוך מעלה ומוריד כלום, ועוד רבנן דאמרי אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה אתו למימר דאפילו הני ג' אינם מותרות לשמש במוך ואמאי כיון דאיכא סכנה כלל היאך מכניסות עצמן משום שומר פתאים ה', והנכון דחייבות לשמש במוך קאמר, וכדפר"ת ז"ל, ופחות מכן ויתר על כן אין חייבות אלא פעמים מותרות כגון קטנה ופעמים אסורות כגון גדולה, ורבנן אמרי דאפילו אלו משמשות כדרכן בלא מוך אם ירצו ואינם חייבות לשמש במוך:

11. סוכת דוד

איסורא מלתא דידי' ולכן רק מותר לאחר תשמיש אבל רש"י יסבור דהוי זה כדרך תשמיש, אי משום דוהו גמי דרך תשמיש הוא, או משום דבשעת הסכנה הדרך לשמש כן, כן כתב באחיצור ח"ג סימן כ"ד ה' וז"ל דוקא בעושה ומתכוון להשחית הזרע ולבטל מפו"ר דומיא דער ואונן, אבל באופן שעושה כן משום סכנה לא הוי דומיא דער ואונן וזה נכון עכ"ל, או י"ל משום דכיון דמקיים מצות עונה אי"ו מעשה השחתה אלא מעשה מצוה דעונה, ועיין ש"מ כתובות

כג) בגמ' ג' נשים משמשות במוך, פירש"י מותרות לתת מוך במקום תשמיש כשהן משמשות כדי שלא יתעברו ע"כ, ומשמע מלשונו כשהן משמשות, דבשעת תשמיש מותר, וזהו דלא כשיטת ר"ת בתוס' שכתב שאסור בשעת תשמיש משום דהוי כמטיל על עצים ואבנים ואיכא

12. קובץ שעורים ה"א - מסכת כתובות דף לט/א

(קלו) ומן השמים ירחמו, שנאמר שומר פתאים ה'. וצריך ביאור, מ"ש מכל ספק סכנה דדחי שבת ולא סמכינן אהא דשומר פתאים ה', וכעין זה נמצא, ע"ז ל', אוכל תאנים וענבים בלילה ואינו חושש משום שומר פתאים ה' וכן, נדה ל"א, משמש ביום תשעים משום שומר וגו', וצ"ל דאין האדם חייב להמנע ממנהג דרך ארץ, וממילא הוי כאילו אין בידו לשמור את עצמו ואז נשמר מן השמים, אבל היכא שבידו להזהר אינו בכלל פתאים, ואם לא ישמור את עצמו הוא מתחייב בנפשו ולא יהא משומר מן השמים:

13. סוכת דוד

דכאן סברי רבנן דכאן הוא בגדר שאין בו דין סכנה ממש אלא חשש רחוק של סכנה וע"ן נאמר שומר פתאים ד' וזהו כנ"ל דבאופן שהוא דרך הטבע ודרך העולם לעשות כן יש שמירה מיוחדת מן השמים, וכמו לנסוע במכונית שזהו דרך העולם אע"פ שיש מקרים רעים רח"ל, מ"מ ע"ז נאמר שומר פתאים ד' ואי"ז בגדר סכנה שאסור וכמו הולכי ימים ומדבריות שמותר לילך.

לד' בגמ' ומן השמים ירחמו שנאמר שומר פתאים ד', ועיין קו"ש כתובות אות קל"ו, שכתב וצ"ב דמ"ש מכל ספק סכנה דדחי שבת ולא סמכינן אהא דשומר פתאים ד' וכו' וכתב וצ"ל דאין האדם חייב להמנע ממנהג דרך ארץ וממילא הוי כאילו אין בידו לשמור את עצמו ואז נשמר מן השמים, אבל היכא שבידו להזהר אינו בכלל פתאים ואם לא ישמור את עצמו הוא מתחייב בנפשו ולא יהא משומר מן השמים עכ"ל, והיינו

14. שערים מצויינים בהלכה

סברת חכמים הוא, דהא כל אשה מעוברת בשעת לידה היא בסכנה כדאיתא בגמ' שבת (קכח:), וברמב"ם (שבת פ"ב) ובשו"ע או"ח (סי' של), וסומכין על רחמי שמים, א"כ הי"נ באלו יש לסמוך, ורחמיו מרובין. וכיס של

והריטב"א הקשה לרש"י דפי' דהני שלש נשים מותרות לשמש במוך, וא"כ לחכמים דס"ל דאחת זו ואחת זו משמשות כדרכן, ומן השמים ירחמו, ואפי' השלש נשים נמי כן, ואמאי, כיון דאיכא סכנה היאך מכניסות עצמן לסכנה ולסמוך אשומר פתאים ה' כו', לכן דעתו לפרש כר"ת. ונראה לי דלפי פרש"י

15. ריטב"א - רשימות מוסד הרב קוק

אך בנד': כשאר. (785 א) מצאתי המש טעמים לאסור השחתת זרע לאשה אף שאינה מצוה על פר"ו: (1) בגליון תוס' בנדה (יג, א) ביאר הטעם דמוזהרת אשה בהשחתת זרע משום דהושוו איש ואשה לגבי כל עונשים שבתורה (וע"ש מש"כ בדעת ר"ת ובביאור דבריהם במרחשת שם אות ג'). (2) /ורבינו בכתובות שם כתב אע"ג דלא מיפקדא אפר"ו אסורה להשחית זרע בעלה וכולן לקו בדור המבול על השחתת זרע (ראה אבות דר' נתן פרק ל"ה ובפרקי דר"א פרשה כ"ב וש"ס סנהדרין קה, ב, ור' בנדה דף יג) מדכתיב בראשית (ה, יב) כל בשר, ואף נשים בכלל. והך מקור דנשים מוזהרות בהשחתת זרע מהא דלקו בדור המבול גם בהרמב"ן בנדה (יג, א) וכן ברשב"א ור"ן שם (וראה מש"כ ע"ז במ"ל פ"י מלכים ה"ז ז' ד"ה נחזור ובקושייתו למה לא נמנה בז' מצות ב"נ, ראה מש"כ באוצה"פ כרך ט' דף פד בהגה ב'). (3) בציון 783 הבאנו מהאבני נזר סימן עט אות ט' דהא דמוזהרת על השחתת זרע בעלה דאף דפטורה מפר"ו מ"מ כשהיא נשואה מצוה בפ"ו דבעלה, ע"ש. (4) בדובב משרים ח"א סימן כ' דהא דאסורה בהשחתת זרע הבעל היינו כדאיתא בערכין דף ז' משום דהולד ממנוא דבעל הוא, ולפ"ו ר"ל דברשות הבעל יש צד דליכא איסור מוך, אך למעשה לא סמוך ע"ז ח"ו ע"ש. (5) בערו"ל ג' בסוגיין דהא דשאר נשים מוזהרות על השחתת זרע אפילו במוך לאחר תשמיש אע"ג דאין מוזהרין אפר"ו היינו משום הא דאיתא בנדה (יג, ב) דבבא על קטנה מעכבת משיח ע"ש (וראה ציון 786). [אולם לדעתי דבריו צ"ע דא"כ תהא אשה מחוייבת בפר"ו משום דמעכבת משיח, ותהא אסורה להנשא

16. תוספות מסכת יבמות דף יב עמוד ב

שמה תעשה עוברה סנדל – [1] פירש בקונטרס דכשהיא מתעברת וחוזרת ומתעברת דוחק האחד את חברו ופוחת צורתו והא דאמר בהמפלת (גדה דף כז.) דאין אשה מתעברת וחוזרת ומתעברת צ"ל דהיינו דוקא בן קיימא [2] ור"ת מפרש דסנדל הוא כשהאשה מתעברת תאומים אם משמשת בלא מוך נכנס השכבת זרע בין שני הולדות ודוחק אותם ועושה את האחד סנדל וכן משמע בהמפלת (שם דף כה:) דבעיבור אחד הוי דקאמרינן ולמה הוזכר סנדל והלא אין סנדל שאין עמו ולד ומשני אי דאתיליד נקבה בהדיה ה"נ הב"ע דאתיליד זכר בהדיה מהו דתימא הואיל ואמר רבי יצחק אשה מזרעת תחלה יולדת זכר ומדהאי זכר האי נמי זכר הוא קמ"ל אימור שניהם הזריעו בבת אחת ואם סנדל בשני עיבורים למה ה"ל למימר מדהאי זכר האי נמי זכר ולמה לי נמי למימר שניהם הזריעו בבת אחת.

17. קובץ שעורים ח"א - מסכת כתובות דף לט"א

(קלה) דף ל"ט. מעוברת שמה תעשה עוברה סנדל. בס' תורת האדם לרמב"ן הביא מחלוקת אם פיקו"נ דעובר דוחה איסורין, והובא ברא"ש יומא, וקשה מהכא דמותר לשמש במוך מפני סכנת עובר, ושמה נפרש לדעת החולקין דע"י שתעשה עוברה סנדל תסתכן גם האם:

18. שערים מצויינים בהלכה

א"כ מציינו חמותו ממאנת. פרש"י כגון שילדה בקטנות בתוך זמן האמור למעלה בשנת י"ב שנתעברה ולא מתה, וקדש אדם את בתה ונמצאת זאת חמותו קטנה וראויה למאן עד י"ב שנה. וכתב הריטב"א, דהא דמציינו בדורות הראשונים (סנהדרין סט:) דאוליד בן שמנה שנים, ההוא ע"י נס הוה, ומיעוטא דמיעוטא נינהו ואין חוששין לזה כלל, תדע דהא קי"ל דפחות מבן ט' שנים אין ביאתו ביאה, והא

19. סוכת דוד

מד' בגמ' ואלא קשיא הך, הנה מלשון רש"י בד"ה בנים הרי הן כסימנים, שפירש בהתירוץ הלכך אין לך יולדת ממאנת אפילו היא קטנה, משמע שקושית הגמ' היא דלמה אינה ממאנת מכיון שהיא קטנה, וכן פירש הרשב"א, אבל התוס' פירשו דיקשה לרבה בר ליואי עיי"ש.

20. רש"י מסכת יבמות דף יב עמוד ב

הרי הן כסימנים - הלכך אין לך יולדת ממאנת אפי' היא קטנה.

21. רמב"ם יד החזקה הלכות אישות פרק ב

(ט) הבת שילדה אחר שתיים עשרה שנה אע"פ שלא הביאה סימן לא עליון ולא תחתון הרי זו גדולה בנים הרי הם כסימנין:

22. מגיד משנה על הלכות אישות פרק ב הלכה ט

הבת שילדה אחר י"ב וכו'. ביבמות פ"ק (דף י"ב) בנים הרי הן כסימנין ומפורש בשאר מקומות. ומ"ש רבינו אחר י"ב א"א שהוא סובר שא"א לה לילד קודם לכן וגורס בפ"ק דיבמות לעולם שמה תתעבר ותמות אלא שהוא

סובר שאע"פ שאפשר לה לילד קודם לכן אין בנים כסימנין אלא למאן דאמר תוך זמן כלאחר זמן אבל לדידן דקי"ל כלפני זמן אין בנים כסימנין אלא כשילדה לאחר זמן וכבר כתב הוא בפרק י"ט (הי"ד) בת הממאנת הרי היא כשאר הבנות וכו' ומוכרח שם מדבריו שהבת מתעברת וממאנת אע"פ שיוולדת ולד של קיימא שהוא סובר שהיא מתעברת בקטנות ובזמן שהיא יכולה למאן. והסוגיא שביבמות קשה לזה הפי' שא"כ מצינו חמות ממאנת. ויש לתרץ שהוא סובר בודאי אחר שילדה אינה יכולה למאן אבל בין עבור ללידה ממאנת. ועדיין קשה דהא משכחת לה במקדש הבת בבטן אמה ואחר שהוכר עוברת ורבינו סבר שהיא מקודשת כנזכר פ"ז (הט"ז) וי"ל דלא ודאי חמות היא בשעת מיאון ומדברי הרבה מן המפרשים נראה שאפשר לקטנה שתתעבר ולא תמות אבל כל זמן שילדה הרי בנים כסימנין משעת עבור ואפילו מקודם זמן נערות ואינה יכולה למאן וזה נראה מדעת הר"א ז"ל ממה שכתב פרק י"ט בהשגות וכ"נ מן הסוגיא שם פרק נושאין על האנוסה:

23. תוספות מסכת יבמות דף יב עמוד ב

הרי הם כסימנים - פי' משעת העיבור ושפיר תני רב ביבי שמא תמות דבשנת י"ב פעמים חיה אפי' לרבה בר ליואי ואז היתה גדולה משעת ההריון ואף על פי דקי"ל בנדה דתוך הזמן כלפני הזמן ולא היא גדולה בהביאה שערות בשנת י"ב מ"מ עיבור בנים בני קיימא תוך הזמן כסימנים אחר הזמן והא דקאמר רבה בר ליואי תוך הזמן היא מתה ועוברת מת לא קאי אשנת י"ב דאז פעמים חיה כשהיא גדולה בשעת ההריון כדפרישית אלא ה"פ דמלתא קודם הזמן פי' קודם שנה שלפני גדלות תוך הזמן היינו תוך שנה שלפני גדלות אחר זמן היינו אחר שגדלה כדפי' ר"י בתחלת הסוגיא.

24. סוכת דוד

ונראה דיש לחקור אם הסימנים עושין הגדלות או דהם רק סימנים וראי' שהיא גדולה, (ועיין קו"ש פסחים א' שחקר כעין זה, בדין צאת הכוכבים אם זהו רק סימן ללילה או שהכוכבים עושין הלילה עיי"ש) ונראה דהתוס' ונימוק"י ילמדו דרב ספרא יסבור דסימנים הוו רק ראי' על הגדלות ולכן בנים הרי הם כסימנים דאין לך ראי' גדולה מזו שהיא גדולה, (היינו דגדלות מקרי שיכולה לילד) ורב זביד יסבור דהסימנים עושין הגדלות ולכן סובר דאין בנים בלא סימנים, גם י"ל בדרך אחר, דרב ספרא יסבור דבנים הוי ג"כ סימן גדלות וזהו הרי הם כסימנים שהם נמי הוו סימנים, ובהך סימנים ליכא למימר שהן שומא, וכן לכאורה משמע לשון התוס' ד"ה רב זביד, שכתבו ז"ל אלא ודאי אתא למימר דאין הבנים סימן גדלות אלא השערות עכ"ל, (ומשמע דלר"ס הבנים הוו נמי סימנים דיש שני סימנים שערות ובנים ולא רק דהבנים הוו ראי' אלא שהם עושין נמי הגדלות וכמו הסימנים, אבל ר"ז יסבור דהסימנים עושין הגדלות ולא הבנים ורק דהבנים הוו רק ראי' על הגדלות ובעינן סימנים שיעשו הגדלות ולכן ס"ל דאין בנים בלא סימנים, שזהו רק ראי' שהיו שם סימנים, (ולפי"ז הפשט השני יהי'

ולר"ס צ"ל דגם שנים זהו רק לראי' דבלא שנים י"ל דהוו רק שומא דזהו הטעם למ"ד דתוך הזמן כלפני הזמן משום דהוו שומא כדקתני בנדה מ"י, דנקט דהוי שומא, ובוה יהי' נמי ניחא דלמה לן למימר דבתוך הזמן הוי שומא והלא אפילו אינו שומא מ"מ הלא בעינן שנים לגדלות וחסר השנים, וכמש"כ הש"ש הנ"ל, ולפי הנ"ל ניחא דשנים ג"כ בעינן רק לראי' דנהי דבעינן שנים נמי מ"מ זהו רק לדין ראי' ואם הי' ידוע לנו שאינו שומא יכולה להיות גדולה גם בלא שנים ולכן זהו דאמר ר"ס בנים הרי הם כסימנים היינו דבבנים אי אפשר לומר דבנים הוי שומא, אי"כ היא באמת גדולה תיכף וחשיבא במצב כאילו הגיעה כבר לידי שנים, היינו שהיא במצב של שנים, ולפי"ז ניחא נמי דזה לא מקרי עדיפי מסימנים, דהלא גם אם היו יודעים בודאי שהם סימנים ולא שומא הי' ג"כ הדין דנעשית גדולה ע"י הסימנים ורק דע"י הבנים יש לנו ההוכחה שהיא גדולה דהרי בבנים אין לומר שזהו שומא, וא"כ זה לא מקרי דעדיפי מסימנים שאינם עדיפי מצד הדין ורק מצד המציאות שאינם שומא.

25. קובץ שעורים קובץ שמועות חולין אות כז

כז) [דף סב ע"ב] תוד"ה תרנגולתא דאגמא שריא תרנגולא דאגמא אסירא. אין לפרש שהנקבה מותרת והזכר אסור דכל היוצא מן הטהור טהור, אלא שני מינים הם. אבל בנדה דף נ' כתבו שהזכר אסור לפי שאין לו סימני טהרה, ולא שרי מטעם כל היוצא מן הטהור טהור שהרי האם לא ילדה האפרוח אלא ביצים הטילה והאפרוח מעלמא קא גדיל ונאסר ממילא ע"י סימני טומאה. וביאור מחלוקתם דהנה יש לחקור בסימני טומאה וטהרה שאמרה תורה, אם הסימנים עצמן הם גורמים הטומאה והטהרה, או שאינם אלא סימנים על המין, והנה מדברי התוס' לקמן דף ע' ד"ה קלוט מתבאר דלר"ש דאסר קלוט מריבויא דאת הגמל משווי ליה מין טמא ממש ואינו איסור בעלמא [ונ"מ שיהא עורו פסול לכתוב עליו ס"ת משא"כ בעור טריפה שכשר לכתוב ס"ת]. וא"כ לר"ש ע"כ הסימנים הם עצמן סיבת הטומאה והטהרה, אבל לרבנן דפליגי אר"ש ושרו קלוט משום דכל היוצא מן הטהור טהור, יש להסתפק, אי פליגי מטעם זה על גוף הדין, וס"ל דהסימנים אינם אלא סימנים על המין, ולכן קלוט שידוע לנו שהוא ממין טהור לא איכפת לן במה שאין לו סימנים. או דנימא שאף לרבנן הסימנים הם עצמן סיבת הטומאה והטהרה, וקלוט שאין לו סימני טהרה היה צריך באמת להיות טמא אע"פ שאינו טהור, אלא דמה שהוא יוצא מן הטהור גורם לו טהרה, דכללא הוא דכל היוצא מן הטהור טהור. ונראה שבזה נחלקו ב' שיטות התוס', דהתוס' בנדה ס"ל דאף לרבנן הסימנים הם עצמן סיבת הטומאה והטהרה, וטעמא דקלוט טהור הוא משום דיוצא מן הטהור, ולכן כתבו דתרנגולא דאגמא לא שרי מטעם יוצא מן הטהור מפני שנולד מן הביצה. אבל התוס' בסוגיין ס"ל דהא דכל היוצא מן הטהור טהור היינו משום שהעיקר תלוי במין, והסימנים אינם אלא סימנים על המין, א"כ מאי נ"מ במה שהאפרוח נולד מן הביצה, סו"ס ממין טהור הוא בא.

26. שו"ת מהרי"ט חלק א סימן נא

...והריני בא לברר טעמו של דבר יותר שלא ליתן מקום לבעל הדין לחלוק וטעם דברי בשנים וסימני אינה עיקר הגדלות שהן גורמין הדין דשנים וסימנין לא כתיבי בקרא אלא גדולה וקטנה כתיבא ומסרו לנו סימנין להבחין בין גדולה לקטנה והם שערות דלאחר זמן ולהכי קרי להו סימנין שאינם אלא סימן שעל ידם ניכרת הגדלו' אבל אינה נעשי' היא עצמה גדולה על ידם תדע דאיפשר שתהא גדולה אע"פ שלא הביאה סימנין כגון שהוא איילנית ואם הכיר בה וקדשה תפסו בה קדושין אע"פ שאין לה שתי שערות וכן סריס אדם משהוא בן י"ג שנים ויום א' הרי הוא גדול לכל דבריו ותופסי' קידושי אע"פ שאין בו שערות וסריס חמה נמי שהוא בן עשרים ונולד בו סימני סריס ולא חולץ ולא מיבם כדאמרינן בס"פ האשה רבה נמצא דשערות סימנא בעלמא כמו שמסר סימן בבהמה טהורה ואמ' מעלת גרה בבהמה אותה תאכלו וכן מפרסת פרסה ואינם אלא סימן להבחין בין הבהמה הטהורה לטמא' לא שהקליטה גורמת טומאה תדע שהרי אנו מתירין קלוט במעי פרה כדתנן בפ"ב דבכורו' בהמה טמאה שילדה כמין בהמה טהורה אסור באכיל' וטהורה שילדה כמין בהמה טמאה מותר באכילה שהיוצא מן הטמא טמא והיוצא מן הטהור טהור אלמא לאו בסימ' תליא טומאה וטהרה ...

27. סוכת דוד

(נ) ושיטת הגר"ח בהרמב"ם הוא קצת כהרשב"א וקצת כהה"מ הנ"ל, וכתב לדקדק דמלשון הרמב"ם הבת שילדה לאחר י"ב, משמע דקודם י"ב אי אפשר לה לילד בני קיימא (וזהו כשיטת הרשב"א) (דלהה"מ למה כתב שילדה לאחר י"ב, הול"ל דהבת שילדה או לאחר י"ב נעשית גדולה ע"י הבנים שילדה מקודם הזמן של י"ב, ומשום דבעינן נמי שנים) אבל העיבור יכולה להיות גם בשנת הי"ב, (וזהו כשיטת הה"מ דיכולה להתעבר קודם י"ב, ורק דלהה"מ ג"כ יכולה לילד קודם י"ב) ומ"מ כיון שהביאה הסימנים של בנים שזוהו סימן גדלות כבר היא חי' ובנה חי, וכיון שיש לה כבר הסימנים משעת העיבור ונעשה בה מעשה גדלות, שוב החשבון של ששה חדשים דבגרות הולך אחר הסימני גדלות ולא אחר הגדלות וכנ"ל (אות ג"ב) ומיושב הקושיא מכתובות ל"ט על הרמב"ם, כן נראה כונתו שם, בסוף דבריו בד"ה אולם קשה לפ"ד הה"מ.